

Basmului cu
"Fetii-fumosu si fata Crivetului"

A fostu uă-dată
ca nici-uă-dată -
Cându n'arū fi,
nu s'arū povesti! -
Cându se potcovia
puricele
cu nouē-deci și nouē
de oca de fieru
și totu i sta
călcăiulu golu!

12886/117

A fostu uă dată unui împăratu, ^{harosicū și} vitezei nevoia
mare, ~~fumosu și harosicū~~, d'ez nemângăiatu in căs-
niciă, cū 'mpărătesa' i era stēpā : d'aida nu' i pre
venia sã steapă-casă, cū începuse cu Crivetulu, stā
pānulu ^{altu} împărătesii ~~vechi~~, unū rēboiū crāncenū,
pe mōrte ori pe viētū.

Crivetulu arū fi doritū parea, cā, pe lāngā multū-
me de treburi, ~~smecita~~ ^{avea} ~~un~~ frū băieți. ^{șă} uă fatā
nēdrāvanā, totu atātū de mare vrājitorē cu mū-saf. Și
i ardea sū 'și vadā de copii, sū 'și mōrite pe Iman-
da, sū 'și îngrijēscā d'ale împărătesii.

De opt-spre-vece anū ^{Duceai} ~~petitorū~~ dēnși rēboiulu, fōrā
sā se ~~brucē~~ ^{prēmāi} unulu pe altulu, cându, intr' uă și împără-
tesa' i, Hse :

- Mre mi-s'a uritū cu așa tratū singuraticū. De cându
ne-amū luatū, n'arū statū lōnistū prepu d' uă lunā, cā
pururea le-amū pomenitū cându la venatū, cându la bā-

Alte. Juncos et fidei testibus

T, er de câte-va săptămâni simeica lui de ne-
vasta rimozeze din nou greu e' ună fată.

Săte. Să mă lasu pe mine, d'ar nu vedi că ni-s'au pără-
ginitu și rădprăfenatu averile, că supuști cărtescu d'a-
lăta nepesare pentru cărmuirea lor, că oșteaz și-e mi-
că și slabu? Ce folosu să fi vitēzi, deca nu le pricipi
și la chivernisirea împărăției!

12886/118.

- Iată că cam ai dreptate?

- Amu și pre amu omu!

- Atunci, frindu că din ^{naștă de} ~~aceste~~ vorbe ale ^{nevastei} ~~frindului~~ e bi-
ne s'asculti una, spune'mi ce cred tu că e de făcutu?

- Niicu mai lesne. Cindu ești fi futu în futu cu
rădprăfenatul, p'ar a nu începe lupta, intru în vorbă cu
d'nsulu și folosese-te de prileju că s'au încheiatu învoie-
lă de pace p'unu anu, pe două, pe câtu s'o pute, c'o
fi oboșitu și d'nsulu d'atâta hărțuiclu.

- Planulu teu nu e reu. Așa omu să facu, de
mă temu să nu mă ie dreptu fricosu.

- Ca să încerei, ce stricu?

În dimineața luptei, ^{în cămă} ~~dimineața~~ veniți coluț pe câte
unu armăsaru, cu buseliganete într' unu mână și cu se-
lita într' alta. Atunci, p'ar a nu se nevâieru, împăra-
țulu n' d'ice:

- Ia ascultă, ~~frindule!~~ De opt-șu' ce ai ne luptăm
împreună, poru să ne biruim unulu pe altulu, că
vitēzi ești și vitēzi suntu, nu mai începe rădprăfenatul. Ți-
mându-ne d'ar de răboie, trebuire casei și cărmuirea
împărățiilor ai cam rămasu în părăsire.

- Așa e, ~~vede!~~ răspunde Crivățulu. Să ^{io} nu suntu
numai cu împărățea, ca dimineața, ci amu unu casă
de copii și de multe grăji mă chivernisesc din altă parte.

— Atunci, scrie ce m'amui gânditui io?

— O să scriu, d'ca mi-ei spune.

— M'amui gânditui să incheiămui învoielă cu p'unui anui de zile să încetămui lupta.

— Bucurosi, dir numai p'atâti. De astăzi pe ste unui anui să te afli aci, că p'en'atunci mi-se facii mari băietii și amui să viu cu d'essu, ca să isprăvîtmui uă-dată, cum ne-a fostu promisiunea: pe mörte ori pe vîetă!

— Cum poftesci! ~~reșpunde împăratului.~~

Și, luându'și „dîna-buniă”, se întörte fre-care la ale lui.

Împăratul, agățându'și armele în cuiu, începu să îngrijesea de întocmirea ostilor, de cărmuirea norodului, de traiul locuitor supușilor, de rânduieala ~~curții~~ curții: ^{vistăcia} ~~curții~~ odihnită, se plîmba cu împărăteșca și i părea reu că vremea trecu așa de repede și că se'apropia anulul.

În dîna hotărîtoă, se sculă de cu noaptea: puse de rî ascuți armele, încălca pe armăsari și porni la loculu de luptă, luându'și „rămăși-buniă” de la împărăteșca, ^{de mai multe luni} fura să scie că ea rămăsesse p'cărcinată.

Crivădulă sosi cu trei feciori, care de care mai p'orosu, și i' dîse de departe:

— Cridu c'omui isprăvi de rîndu ăsta, că se face alii două decileu anui de cîndu cărăgăiesce cîrta: d'acia amui venitui și cu flăcări.

— I-ai aduși să p'ovăiesc și să învețe.

- Băa să între 'n luptă și să m'ajute.
- Asta nu se poate. Unde s'a mai pomenitu să se mē-
sire unu-lu cu patru!
- Pomenitu, nepomenitu, face fe-care cum poate.
- Nici de cum, Crivețe: cum e dreptu și cum se cuvi-
ne, că, ~~depre~~ putere, mari și multe strămbetote și aru
finc lantū în lume.
- Atunci dă 'mi ceva, și să pupemū capetu luptei
pentru tot-di-una.
- Vitejiū nu dau nci bani, nci oște, nci arme, ni-
ci celatū, nci pomontulu.
- Negreșitu! rēspunse Crivețulu, pusū la cale de
fermecătoreā 'i nevastă. Nu 'ți cerū nimicu Drutū
te astea, ci alt-ceva, micū de totū: nedejdea ta
d'a-casă!

«Ce-o fi "nedejdea mea d'a-casă"? se gândi im-
peratulū. Poțe că Crivețulu a pusū ochiū pe ar-
mēsarulū cu care m'a vedutu virudū alto-dată
și crede că 'ntr' ensulū mē-e nedejdea. Trō s'o
fi ducēndū cu mintea la nestimata Drn cuca
mea! Așa ceva potū să 'i dau, că de! io suntū
de vtrū c'amū sgāndarētū rēboiulū, așa Drn
chiariū-seninū. Și 'i rēspunse:

- Dăruitu să 'ți fiā!
- D'aci înainte o să trōimū cu ēi mai
bunū prieteni! rēspunse Crivețulu.
- Și se despōrtirū cu pace.

Împăratul se întorse vesel și spuse so-
ciei că ~~se~~ pusă capăt luptei, că s'a război
'cu ~~veșnică~~ Crivățului.

Au trecut mult, și împăratul sa născu un
dolușor de băiatu lătu tat' su; frumos și vi-
oș de 'ți-era dragă lumca să te uși la d'nsul.
Bucuria părinților n'ei că se p'ote spune: lă-
tu d'ulica și-o petrecea ca să' lu mângâie
și să' i gongăiească, er cându dormia stau de'
lu priviau ca p' unu luciferu. Și creșea prin-
culu de se vedea cu ochi: într' unu anu se mă-
ri câtu ~~se măria~~ altu 'n trei; la șapte ani par
că era de două-deci.

Într' una din zile sărută pe tat' su și 'i d'ise:

— Mă duc, tată, unde m' ai fugăduitu, că s'
a implinitu vremea!

— Ce stai tu de vorbesci, f'elul meu? Ce fugădu-
ielu și ce vreme? N'ei prin gându nu m' ai trecut mie
v' ună-dată unele ca d' al-de-astea!

— Bă da, tată, și să 'ți-le aduc io a-minte. Căn-
dă te-ai împăcat cu Crivățului, 'i-ai fugăduitu "nă-
dejdea la d' a-casă"?

— Adevărat, dar ce are a face una cu alta?

— Așa se talmăcesce fugăduielă, că io atunci e-
ram io a-casă și, ca băiatu, în mine trebuia să 'ți pui
tota nădejdea de ajutoru în lupte și de urmașu la îm-
părație.

— Apoi io nu talmăcescu că tine și fugăduielă
nelămurită și nehotărâtă mai din natute nu se ține!

12886/121

Muzoul
Literaturii
Române

- Bă se fine, tată. Spune dumnea-ta singurii ca-
re ți-e nădejdea, de nu ~~faceți~~, singurulii fieroși ce ți-
s'ă născuți după atâția ani de zile?

- Și fiindu că tu'mă esti nădejdea, apoi să mă pără-
sesci tocmai cându amu pornitu spre bătrânețe?

- De nu mă dădă pe mine, oi fi avutii luptă
și te-ari fi răpusii dușmanului; dându-mă, ai
m schimbii lăniște și pace. ~~Și~~ ^{cu una și cu alta} ~~cu una și cu alta~~ nu
se poate!

- Dă bine, fiule, ce zori e să pleci, cân-
dă Crivățulu nu te cere și poate c'o fi și mi-
tatu pîn'acuma!

- O fi uitatu chi, dă n'amu uitatu io,
că'lu cunoscu de stăpânii!

Mulți lăcrimă împărătesă, greu se vâ-
ieță împăratulu, dă n'avură'ncotro; și Fetu-
frumosii ~~atunci~~ ^o ținea'nti'una că trebuie să
plece, ca trairulu lăniștitu ~~atunci~~ ^{cu} să lu' ris-
cumpere prin muncă și suferințe ~~lui~~.

Băiatulu, după ce dobândi voia, ~~și~~ ^{și} ~~luă~~

luă bani de cheltuieli

și haine de premenită,

și alese unii calu din gradă, arme și totu ce
avu din împărăția; apoi apucă spre ținuturi-
le Crivățulu, și merse, merse, merse pîn'ajun-
se la ~~caștea~~ ^{în} ~~am~~ ^{pe} ~~de~~ ^{la} ~~avolo~~.

Cându intra'ncurte ^{curte} ~~nașterii~~, toate slugile s'adu-
nară să privească așa ~~spunând~~ ^{spunând} de flacăra:

Înaltu ca bradulii, [vântosii ca stejărarulii] [și rumenii
ca bujorulii, [câ prin partea locului toți erau
sui] [ca vântulii
și gălbii] [ca pământulii].

[Smanda ședea la ferăstră și ochirea lînărului o să
getă la inimă.

Crivățoia tocmai spunea împăratului să
puia pe Feti-frumosii la munci grele, că
de nu l'o pierde - reu o să le - aducă. N'apuca
se ea să împrăvească vorba și e'ia și ~~flăcărele~~ voi-
niculii înaintre:

- Ce poruncesi, ^{impărate} ~~stăpâne~~?

- Ha, ha! Bine-ai venitii, bonere, că te - ase-
ceptamii cu nerăbdare. Iată ce'ți poruncescii. Vădii
su colo lisa aia de măreții? Până mâine s'o
prefacii în holdă de grăni, er pe ^{diminiciu} ~~diminiciu~~ ^{să} ~~asta~~ să
mii aducii pârne caldă pe savă. Alt-feti, un-
de'ți stăii talpele o să'ți stea și capulii!

- Amii înțelesii, ^{impărate} ~~stăpâne~~!

Și plecă pusii pe gândurii. [Căndii să se stea
^{josi} ~~do~~, fata Crivățului îi ținea calea și, esîndii
i înainte, îi dîse zîmbîndii:

- Feti-frumosii, fetii-frumosii,
câtii te-ai ureatii de vorosii
și ce tristii te scoborii josii!

- Smando, Smando, fată-mare,
cum să nu fiu la întristare
d'că muneu ce sîmîmii n'are?

12886/123.

Și'și spusese cum i-a poruncit tat' su să prefacă
 lăsa în holda de grâu, er' pînă a doua și să'i adu-
 că pâine caldă pe tavă.

- Nu mai purta griji, fiartate,
 că de mire sunți purtate.
 Hai mai bine de prânjesece
 și de drumu te odihnesce!

Și'lu duse în cămara ei, unda masa er' întinsă
 și pacharele pline. Acolo

mănăcoră,
 și se ospetară,
 pînă dete în de seră.

12886/124.

După ce'i spusese că mă'ssa e mare fermecătoare,
 de' cî nîci ea nu se lasă mai pre josu (vedu - dîm-
 ne, ce nasce din pisică și rîci mănăncă!) Feti-
 frumosu îi dete un sărutare, în semn că o place,
 apoi se culcă să se odihnească.

În ziua adăstă pînă sî se 'nopteze și sî se
 culce totă lumea, apoi

~~părinți, frați și slugile,~~
 și adună cheile
 din toate odăile;
 de trei ori le sîrîngăni
 și casele ocoli
 strîngîndu încet și pe nume
 din patru colțuri de lume:
 scriitorii țaiichii,
 scriitorii morichii!

scriitorii taichi,
scriitorii maichi!

scriitorii taichi
scriitorii maichi!

scriitorii tachi
scriitorii maichi!

câtă mai mulți ve adunați
și aei ve înfatșați!

12886/125

~~Într-o clipă~~ D'ună dată s'audi ca un vâjzite-
ră potolită, ér ea se vede împresurată de umbre ne-
gre, de iesme și dehuri necurate:

- Ce poruncesi, stăpână? o întrebă tartorulă lor.

- Vedeti voi lisa de colo? Pene moine s'o secărănați
cu grâu, s'o secerati, să măcinati; după răsăritului
sorelui să mi aduceți pâine caldă dintr'însă, și în
urma s'o lisați orată gata!

- Amu înțelesu, stăpână. Fii pe pace și du-te
de te odihnesce!

De locu necuratit se înhămară la muncă. Cera-
lira lisa de măracini, și ~~arara~~ unii arau înainte
și alții semănau în urmă; după unii cisu seceră-
na și ce breierău ici măcinău dincolo; ^{apoi} frământă-
ră ~~lisa~~ făină, o puseră în coptor, și, cându să
răsara sorele, tartorulă mai bătrână, în bas-
ma cu pâinea caldă, croc-croc la ferestra:

- Robii Stăzii-tale, stăpână!

- Bine! d'ise Simanda. Vede c'o sã mai amã
prebuintã de voi!

- Ori cãndu eã dori. Acum plecãmã, cã ne
gonese lumina ~~d'elã~~!

Fetã-frumosã se 'mbrãcã, puse pãdnea p'ua
lavã și se sui susu:

- M'amã inchinatã cu slejba, 'mpãrate!

- Bine, voince! Se vede cã esti hãrniceã și in-
drãsnitã ca tatãtu.

Chiemã pe 'mpãratãsa, repserã și gustarã din
pãine, apoi - uitãndu-se spre lãsa - vedurã uã
~~carã~~ ^{tarinã} 'ntãrsã, de curãndu caratã, ev clãile de
pãie mștruse la rãndu ca mșce d'elurã.

- Sã 'fi mai dai uã poruncã, voince. Vede
pãdnea aia de colu, lãsa și plinã de hãlãciungã?
Bene mãine s'o prefaci in viciã frumosã, ev di-
minitã sã 'mi aduci struguri ~~caști~~ pe lavã.

- Amã rãflesu, 'mpãrate!

Și plecã mai posomoritã ca 'ntãiași datã. [Se
la Crivãfulu șiu acceptã in jãsulã scãrti și de-
rãți și d'ise:

- Fetã-frumosã, Fetã-frumosã,
cãtu te-ai urecatã de voincã
și ce tristã te scobori josu!

- Simando, Simando, fatã-mare,
cum sã nu fiã la 'ntristare
d'ua muncã ce sãmãnã n'are?

Și 'i spuse a doua poruncã, mai greu ca cea d'ãr-

12886/126.

ca și p. altă. Ea de colo:

- Nu mai purta croji, fărțate,
câ de mine sunți purtate.
Hai mai bine de prânzesc
și frumoși te odhnesc!

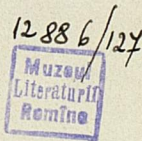
Intrându în camera ei, făcu unii semnuri
și d'ua-dată masa se aședă singură, cu totu
felutu de bucate și cu paharele plone gata.
Deci se aședară la donsoa

și mâncară
de se ospetară
pînă dete în de sîra,

spuindu și ghicitori, slune și cafe nazode tole.
Se îndrăgostiră la tortă și se legară ca, după
zăvîrșirea slujbelor, să se ia unul cu altulu.

Cîndu se îngura noptea cu ziua, Smandra

adună chies
de la odăi
și belcinge
de la țavăluje;
de pise ori le străngăni
și casele oculi
strigărdu încetu și pe nume
din patru colțuri de lume:
scripetu țarichii,
scripetu marichii!
scripetu țarichii,

scripeti maichis!

scripeti traichis,

scripeti maichis!

scripeti traichis,

scripeti maichis!

} câtu mai mult, vi adunati
și aci vă infățisati!

Terăsi vijii văzduhul și cete de vesme și
de duhuri, ca umbre dese și sturătoare, se a-
dunară de prefundeni; ev tartorul lor o în-
trebă:

— Ce poruncesi, stăpână?

— Vedeti voi colo un pădure d'asă și plină
de hălăciugă? Tine mâine s'o prefaceti în vieă
și, cându eți isprăvi, să'mi aduceți câți-va
ciorchini de struguri.

— Las' pe noi și du-te de la culcă fără grijă!

La un semn al lui, duhurile se răspândiră ca
puie de potârnichea, în care la câte-un trebă. Unii sco-
leau ~~de~~ hălăciugă din rădăcină, alții ~~săpau~~ săpau
făiau copaci și săpau bucuruzele, alții ~~cărau~~ cărau vi-
fele, le sădeau rōnduri-rōnduri și le legau pe araci. Viena
fu gata și, pîn'a nu intra alba 'n sat, tartorul cioc-
cioc la ferăstră cu un ~~basma~~ basma de struguri pērguți în basma.

— Robii Măriei-tale, stăpână!

— Tre bine. Dev să fți gata, cându ~~vi~~ ^{cu o sa} vi mai ~~asera~~ ^{asera} amă
nevoia de voi!

— Cându eți dori, stăpână! Acum fugim, că ne-
apucăm dori.

Fetii-frumosii se gati numai de câte, pe se stru-

gura pe buvă și i' duse sus; ~~fiindă~~

- M'amie închinată cu stieba, împerește!

Crivățul și soneica lui gustară din câte-unu ciorchină și, uitându-se spre pădure, vedură 'n loculu ei ună vică frumoasă și lungă, lungă câtă ai fi coprinsu cu ochi, cu la margini grămede de lemne, nalle câtă munții.

- Fiindă că esti așa de harnică, să'ti dau și a treia poruncă, zise Crivățul. De la casele astea pene la palaturile împărăției vecine să'mi faci, pene ~~minimă~~ diminată, unu podu cu totulu și cu totulu de aur, d' ună lature și d' alta numai pomi roditori: [unul să'n-mugurisească, [altul să'nflorisească, [la unu pămcele [să se porguiescă, [la altul foiele [să se potlăscă. [bunul pom să sbăre și să cânte felu de felu de paseri, mai mici și mai mari, cu glasuri și cu cântec deosebite. La caputulu d'aci alți dulci să se aple

ună fântână lină,
cu apă pufină
și la gustu sălcie
cum imi place mie;

12886/129.

cu la caputulu de dincolo ună biserică de ceară, cu icone de ceară, cu strane de ceară și cu popi de ceară. Măine amie poftă să'me plimbă pe podu și, de n'o fi gata, unde'ti stăi talpale o să'ti stă și caputulu!

Se căta'nfioră vorniculu, auzindă de lucruri cum numai prin visu slăvea omului, și esi ~~pe fântână~~ ^{pe fântână}, fără să mai dăcă v' ună vorbă. De' Ionanda' lu pândică la ~~caputulu~~ ^{caputulu} ~~scării~~ ^{scării}:

- Fihu-frumosu, Fihu-frumosu,
câtă se ai scitu de vorosă,
și ce tristă te scobori josu!

- Simando, Simando, fată-mare,
cum să nu firi la n'ntrestare
d'un muncă ce s'înănu'n'are!

că ecă, și ecă, și ecă gresitate de lucru se mi-a poruncit să
fie gata pînă mîine d'într'înă!

- Nu mai purta griji, fîrtate,
că de mine suntu purtate.
Hai mai bine de prîndesce
și frumosu de odhuesce!

Și intrară în cămara ei, unde masa singură se n'ntinse
și paharele singure se umplură.

- D'omni scapa isbîndi-o și p'asta, d'îse flacăculi,
n'au în cotră, și o să mi-te de de nevastă.

- Bine-ari fi, dar io nu credi să scîpămî nu-
mai cu-atîtu; decî bea, mînuacă și te n'ntîmîzî, că nu
scimî ce ne-ascîptî.

Cîndu dete 'n murgulî serii, Simanda d'îrîsi

mai adunî cheile
din tîte odîile,
strînse tîvîlugele
cu tîte belciugele
și scîse verigele
la tîte cîdarele;
de nouî ori le sdrîngîni
și casele oculi,
strîgîndu incetî și pe nume
din patru colturi de lume:
proclerî tîrîchî,
proclerî maichî!
proclerî tîrîchî,
proclerî maichî!
proclerî tîrîchî,
proclerî maichî!

12.886/130.

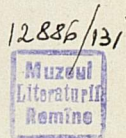

proclatîi laichîi,
proclatîi maichîi! } cîntî mai multe vî adunați
și aci vî înfățișați

Alai mare fu vijitura și mai multe duhuri se gătmădîră
în juru' ei:

- Ce poruncesi, stăpînă?
- Să scormoniți apele, muntîi și pîmîntul, să fa-
cați ^{ca să face} ~~cîntî~~ cîntîi, dar pînă mîntre 'n di' să frezător unu'
pîndu' cu totulu' și cu totulu' de aurăi d'acîi pînă la
curtea împărăției vecine. D'altă parte și d'altă po-
mî cu totu' felulu' de rîde:

unî să înmăgurească,
altî să înbobocască,
mai mult să înflorască,
la unî rîdele
să pîrguiescă,
la altî foiele
să se pîlîască;

ea printre ei să zbură și să cânte paseri și pîzerele, cu
fete pene, cu glasuri și cu cântece felurite. La capulu'
pîndulu' despre noi

ună fontaină limă
cu apă purtină
și la gustu' zătece
cum mi place mie,

er la et-l-altî capîtu' ună bisercă de cîră, cu scone și
cu strane de cîră, cu popi cu totu' de cîră!

- Cam grea muncea, stăpînă, pentru' ună zornu-
ră noapte, dar fîi nici capulu' să nu te doră, că-
mî venîtis destu' pentru' muncea.

Și unde se puseră iesmele pe lucru, ca mîdce veri-
asi. Cîte-va cete de împrîstiară după aură, altelă după cîră.
Și adu, și cară, unî cu sacu', altî cu copăile, mai multe

și se aședea singură,

ierăși măneară
și se ospetăru,

dăr nu în rîsură și în glume, ci mai mult în tăcere și pe
gânduri. Cîndu se'noptea,

ieră adună cheile
din toate vîdeile,
strînse săvîrlugele
cu toate belciugele
și scîse verigele
la toate celarele,
luă lăcățelele
cu toate cîșerele
vîtrănelu și cîștele
de la toate sobele:

de două-spre-ce ori zîngăni
și casele ocote,
strigîndu-mestru și pe nume
din patru colțuri de lume:

iesmele țaiichii,
iesmele maichii!
iesmele țaiichii,
iesmele maichii!
iesmele țaiichii,
iesmele maichii!
iesmele țaiichii,
iesmele maichii!

12 884/133.

Dudui văzduhulii, cî duhurile ventau cu vîntulii, dîndu
cinele peste altele ca s'ajungă mai defe. Și se strînseseră
multime neenumerată, cîtu stelele cerului și cîtu să-
șiputulii mării.

Cîndu Simanda le spusese porunca, barborulii ră-

masă cu gura căscată, că nu s'era în ce parte de lume
 fusese îngropată mormântul Crivăţoiei. Întreba una ce'tă,
 întreba alta, dar nimeni n'auzise. D'asupra ceva. Se
 frământau şi se ~~stăruiau~~ stăruiau dăburile de credinţă şi de re-
 tine că nici sub pământu nu sciau ce s'a petrecut,
 necum pe d'asupra lui, cându iată că ~~se scurta~~ susi
 şontic-şontic unu dehu bibrănu, rămasu în urină, fi-
 indu că era schiopu. Ili întrebăru şi pe dînsulu:

- To seie pre' bine, că ^{via} ~~se scurta~~ ^{fiint' acolo!} ~~în~~ ^{partea} loculu,
 răspunse dînsulu. Mormântulu se află în ostrovulu şhe-
 furilor; potu s'aduceu inclulu şi cercei, dar condurp şi
 basma ~~nu~~ nu mai sunt, c'au putred, tu ~~de~~ ^{de} ~~ce~~ ^{ce} ~~nu~~ ^{nu}
 - deci de ai şi mai bine!

- Să m'aduceţi măcaru atătu! Iise Simanda.

În căte-va clipe, tartorulul croc-croc! la ferestru:

- Robii Mărei-tale, stăpînă!

Remărindu stăguri, începura a se sfătui ce e de fă-
 cutu.

- Tata s'aru multămi cu ~~de~~ inclulu şi cu cer-
 cei şi m'aru mărita îndată, Iise ea; dar n'o să vrea
 mama, că ea ne urîse p'amendou: pe tine, fiindu
 că'i e terna să nu fit mai vitezu ca ei trei fraţi
 ai miei; ~~de~~ pe mine fiindu că i-amu învătă
 vrajitoriele fără scirea şi învoirea ei. Acum e şi
 mai porritu ca tot-de-una, fiindu c'a simţitu
 ea ceva de ajutorulu ce ti-amu datu.

- De este-asa, hai să fugimū împreună!

12886/134

— Să fugim ~~și câtă mai~~ de grabă, ca'n răvăr-
sotului Idrilor să formăm câtă mai departe!

Fără să mai zăbovească nici câtă oră în cre-
mene, încălțură amândouă și o luară la fugă

printru livezi și grădini,
prin crânguri cu mărăcini,
prin ape și pe maluri,
prin văi și pe dealuri

12886/135

până li se făcură cât numai sperme. Mai opri-
ră cea clopot și răzâși fugă peste fugă până s'a-
rătă pe cerul sprâncăna albă-a Idrilor.

A-casă, Crivățoara se sculase cu noaptea în
capu, scindă boue că Fetu - frumosu n'avea să
implinisea porunca. Și, intrându la împăratu,
incepură să chibzuiască cu ce fetu de moarte să
'lu răpuie, și pe Smanda la ce pedeghea s'o o-
zândăse.

Aceptarea redimării sorații, dar nu se
mai areta flexibilitate. Mai adăstura până să se
vădăce sora de brei sulite, dar în desertu. Tră-
mise să'lu cause, dar ie'lu de unde nu e! In-
trebară de fată: nimeni n'o mai văduse de
cu sora trecută.

— Să se și c'au fugitu împreună! Și se Idr
sa, turbându de neașu.

— Afătu mai bine, că amii scărpatu de ei!

[— Cum? Așa te țese pe tone capulu? Nu e bine de locu, că ea'mă cunoscce totu mesteșugulu și de! e fata noastră, e'r cātu o fi d'insulu cu viața, băietii o so'ne f'ia în primejdie, că e d'arjii la luptă, întocmai ca și tat' su!

— Atunci ce să facem?

— ~~Te~~ Paine'ti aripelu ale mari și ia-te după d'ensu, ca să'i aduci feker-meker!

Așa făcu Crivățulu și sbură ca un vântu.

De cîndu mergeau în fuga carlor, D'ina d'afă Linan, da d'ise d'ună-dată:

— Tă uită-te naperi, Fiti-frumosu, de veți ce e, că m'ajunge unu vîntu rece'n spate.

— Ce să fie, ia unu noru ^{negru} dusu de vînturu!

— Nu e noru, ci fata, care s'a luată după noi. Boga tu inelulu ăsta'n degeti și io să pui cerces'n urechiu. Apoi ălu înveță ce să răspundă la or'ice întrebare.

La unu semn alu fetei, ălu se schimbă într'unu ciobanu bătrănu, cu țurca pe urechi, cu barba pîn' la brîu și cu cafea'n mînu, e'r ea într'unu diu plîvîstă, de par'c'ăta aru fi fostu ^{acum} de cîndu lumea!

Norulu, vîndu pîn' aproape, se prefăcu'n omu fi:

— Buna d'nea, moșule.

— Multoim' tale, tată.

— De multu esti p'aci, moșule?

— De multu, tată. Amii avutu cîm'spre-ce oite și vîntu amii rîmasu numai cu unu.

— N'ai vîdutu trecîndu p'aci unu flăcău și unu fată mare?

— Bă amii vîdutu, tată.

— Și e de multu d'atunci?

12886/136

- De Multu, tată. Oai fi făcutu cale de nouă
post-conace.

- Si' n'cotro mergeai, moșule?

- În pardea-asta, tată.

- Atunci rămăi cu bone, moșule.

- Umbra sântosă, tată!

Si', prefăcându-se 'n nori, Crivățului sbură ca
gândul, se întorse a-casă și spuse nevastei că
~~nu putea să~~ nu le-a putut să de urmă.

- Ce felu, n'oi vedutu nimeni, nu se-ai în-
feluitu cu nimeni?

- Ba amu găsitu unu unchiușu, care pă-
seca un oia.

- Si' nu i-ai cunoscutu? Ei erau! Inapoi
după densu, ca să i-aduci leker-meker!

Timeriu, vedându-se scapatu, fugiseră și s'er-
fugiseră. După câta-va vreme, Simanda i'crăsi
dise: - Mai uită-te 'n-dăreptu, Fetu-frumosu, că
ieruși m'ajunge unu vântu rece 'n spate.

- Kă Zărescu departe de totu unu noucașu
mai negru ca elu d'ântăru, mănătu încoco de
vânturu.

- Teru vine tata după noi. Pune^{tu} inelutu
în degetu și io cereu 'n urechi!

Si' lu' invetă ce să răspundă la ori^{-și} ce
intrebare.

După semnulu Simandei, ~~elu~~^{ea} fu sehim.
bata într'una mănăstire veche și paragință,

12886/137

cr' elu intr' unu c'atleg'eri ~~betr'aniu~~, ~~betr'aniu~~, cu ~~o~~
barba lungă și albă ca fii' orulu, cu m'etani'ele
'n m'ână și at'atu de betr'aniu, c'ă d'abia 'și ridi-
ca ple'opile ochilor cu c'ârja

Norulu s'apropiă, se risipi și 'n locu 'i s'apuse
ar'etă unu imp'erat'iu chipeșu:

12886/138

Muzeu
Literar
Român

— Mosu c'atleg'erasu, mosu c'atleg'erasu, de mul-
tă vreme ești p'ăicea?

— De multă tată!... O fi trecut' peste noue-
zeci și noue de ai!

— N'ai vedutu ~~bredind'ă~~ vr' unu ciobanu c'ua
o'ia ori vr' unu flăcău c'ua fată mare?

— Acum nu mai pot' sări, tată, c'ă d'abra
'mă ridicu ple'opile ochilor cu c'ârja, d'er d'unu flăcău
's'ua fată mare par' c'ă m'ă aduce^{și} aminte să fi
vedutu uă d'riv'ora...

— Și e' multu d'abucența?

— De multu, tată: cam de c'ord'ă se zugră-
via sf'inta m'ônăstire.

— R'emai cu bone, mosu c'atleg'erasu!

— Umbla z'ăn'etosu, faică!

Și Criv'et'ulu se'n'torse a-casă, sp'uindu nev'estei
c'ă n'a int'el'init' de c'atu uă biserice'ță vechiă și p'ă-
ragin'it'ă, c'unu b'iesu c'atleg'eri de peste uă sută
de ani.

— Bre, ^{nic} d'er se'ani vedutu Rumanu mai ne-
voiasu ca tine! Cum nu 'i cunoscut' c'ă e' erai?
Stai-măi, c'ă m'ă duci io, să 'i aduci beker-meker!

Și Criv'et'oiă, sc'ot'endu aburi pe n'ări, și ag'ut'ă ar-
pele și porni ca uă vijelie.

În vremea asta, timeri fugiau de mârșarii pământului
cândi d'ua-dată Smanda iiră și se:

- Uita-te 'napoi, Fetă-frumosă, de vezi ce e, că mă cam lo-
zorește 'n spate.

- Se zărește unu nori roșicică, viindă dute ca fulgerul.

- Hiii! S'ă luată smeoica de mama după noi. Cunețu
incluțu în degetu și 'o cerele 'n urechi!

Și pe locu se schimbă: elu într'ua baltă mare și la-
tă, cu stuful brestie și cu lăntă pe apă, ea într'ua rață be-
trână, bestrână, de 'i curgeau fulgii. Civețoia, cum sosi, și
cunoșcu și 'ncepu să strige:

- Smando, Smando!

Rața din mijloculă helesculu: - mac! mac! mac!

Dete țărcoțu baltă, ca să 'i mătore 'ndinderea și,
vîdendă că nu poate sorbi atîta apă ea să prindă
rața, începu s'o blesteme și cu cheile să facă sem-
ne vrăjitoresci:

- Să rămăi, ^{maică,} ca uă stână de pîtră; trei ani-
sori să te bată vînturile, ploviile și arșita so-
'lă!

Cum plecă ea, Fetă-frumosă se prefăci omu
cu mai înainte, în Smanda rămase ca uă stână
de pîtră, după blestemul mă'sei. [Se apropiă de dîn-
sa, o cocăni, și vorbi, o sărută, și... și...]. A-
tunci îti podidra lucrurile de doru și de mîhnire:
cum s'o părăsescă aeolo, după ce atîtu îti ajută-
se și pentru dragostea lui pătia asemenea nea-
junsuri?

Trei zile și trei nopți ^{se} ^{ședea} lângă dînșca, totu
așteptandă să se prefacă 'n femeia, lă'ă zădărnica

12886/139

F, cândă ^{pînă} ~~altă~~ ~~predică~~! le cîdura căi de obosîla. Corni-
ră deci pe potu, înainte și totu înainte, pînă

și fu acceptarea. De'ca vede c'o să-mora de foime și de se-
te, fără vr'unu folosu, o mai sărută cea-dată și, a-
pucându culea dreptă, se pomeni la curtea părin-
tească.

Impăratul și împărăteasa trăiseră ofiți de du-
rere, că n'aravăstănter o scire de dănsulu. Când ilu
vedura feferu, se frecara la ochi, că li-se porea cu-
ratu visu. Și ce bucuria pe dănsii să'lu arba acum
lângă ei, mare și voinicu, scăpatu de primejdi.

Le povesti ~~cea~~ întâmpinase și prin câte trecu,
și le ceru voie ca'n toate zilele să'ncalce și să se du-
că pene la iubita lui, prefăcută în stana de piatră.

Azia trecuă trei anșori de dde.

La 'mplinirea blestemulu, ~~stana~~ stana
de piatră începă mai cântăru să se 'nealdesea, apoi
să se rosească și'n ale din umă se prefăcu în
fată-mare, cum fusese înainte. Fetu-frumosu,
zălăndu de veselie, o aduse cu aladă la curte, fă-
cându ~~ce~~ ~~veștie~~ mare, după legea domnilor și împăra-
tilor, se cunună cu dănsa și începură a trăi în toate
desmierdările.

De tihna și fericirea lor ajunsse vestea pî-
nă la împărăția Crovetulu. Auzindă așa, pis-
masa de măsă, care acum mai pînă acum mai
năseuse două fete, una cu trei ochi, alta cu pa-
tru, ce și di se dănsa?

- Nău imi pare că n'arună blestemato?

12886/140

Muzei
Literaturii
Romine

să stea 'mpietrită cîntu lumea! Dîr las' cî amî
is acî de copule lor. N'o sî'i lîsî multîmîti,
cum credî dînsîi!

Si, chiîmîndu' sî fîta cu trei ochi, o'mbrî
cî ên hîrne prîste, sî arîtî drumulî sî o'nvîfî cum
sî se pîrte sî sî se molcomîscî pîn' o ajunge sî
între cî slujnicî la Simonda. Atunci ea cu douî
ochi sîi dîrmî, êr cu alî treilea sî vadî totî ce se
petrece, mai alesî cum vîfîiesce sî ce face fie-
care.

Fîta Crîvîtîiei, ajungîndî la curte, spuse cî
rîmasî sîrmînî fîrî pîrîntî sî se rugî de 'mpî-
cîtîsîa tîrnîrî s' o primîscî pe lîngî dînsî, cî o sî
î slujîscî încîrdîntî. O primî Simonda sî fu mul-
tîmîtî de ~~dînsî~~, dîr dupî cîtî-va vreme îc' o de unde
nue, cî se fîcu nevîdîtî. Pîsa-mî-te cî fugîre la
mîsî sî'i spure cî Fîtu-frumosî trîdesce cu ne-
vîsta cî douî porumbîi, cî la întîrcîrea lîi dîn
vînatîre, de la tîrburî, de drî-unde, nîr-nî se
mîr vîtî pe unde cîleu, sî dî naglabîe la dîn-
sî; cî o dîcu încî rîsurî, încî glume sî încî despîtî-
~~dîr~~ de totî felulî.

Sîmîica dîsmînî, dupî ce se gîndî, încî se plî-
nîi, chîcînî pe fîi' sî cî patru ochi, sî dîte unî
brîcî cî douî-spîr' ce lîmbî otrîvîte sî încî poruncî

să se ducă pînă la soră mai mare, să între ca sluj-
nică și, cîndu o găsi protejă potrivită, ^{asa} și lu' infi-
gă ~~asa~~ în pragul usei ori ~~altă seară~~, ca ori ~~luna~~
~~la ori~~ ~~Fetu~~ ~~frumosu~~ să calee ^{aspettării} ~~în~~, să se o-
trăvîscă și să moră. *de față armă'ntocmai*

Așa făcîndu-se: se îmbracă în tîpîlă, se lîuă
cu binisorul pînă să între slujnică la curte și,
întî'na și, cîndu se scutura și se deretrea prin
casele împărătesci, ea se furizișcă de rîbe și infir-
se briciulă în pragul usei.

Fetu-frumosu, întorcîndu-se după obiceiul lui,
jura să bage de seimă la ce-areu fi fostu pe seut,
prin pre-jură, ori pe josu, dese în limbile otrăvite
și două spre 'ce rîni în sîngerarea pierovului. Saje-
tatu de durere, cîndu josu fără simțire și d'abia lu'
putură lua pe mîini ca să lu' asede în partu.
Vaiete pe părinti, vaiete pe totu, dar ce de vaiete pe brata și
soția, care nu seva ce să i' facă pentru alinare durē-
rilor. Chiamară vraci, chiamară babe, dar nimeni nu
se'ncumetă să idă asupra și ^{amărăciune} ~~amărăciune~~ reînibului.

Mamei Smarda, vedîndu lu' în nesimțire, ca să
nu pierdă vremea în zadară, bocîndu lu' fără de folosu,
se îmbracă în raso calugărească, și puse comănacul în
capu, luă bani de drumu, culitaxiă de seosă vadechină
și plecă spre pădure după ierbură de lecu. În drumu,
în cale, întrebă și pe bunu și pe rău, și pe fărîmă și pe
betrînu, și pe săracu și pe bogatu ce seve pentru bă-

12886/192
Muzeul
Literarilor
Romino

iețuri în carne viie. Unii? spuseră de carnică, alții de să-
nătore, alii de păthagina, colo de rodulă-pământului. Tuna
întându în codru și scotându cându nă scriba, cându nă
rădăcină, ajunse subț ună copaciu mare și slufosă,
unde sedu oă se mai odhnuiscă. Și fiindu că ea înțelegu
limba paserilor și tuturor lobitocelor, cu mirare audi
că ciocile, ciintisoii, ghionocile în ^{ciripile} ~~capetele~~ lor jeluai
nenrocirea lui Fetu-frumosă, care avea să mōria.

Nu mai trecu multă, și în scorbura copacielui
audi ~~vocea~~ ^{flurcăpura} și șomoti. Tasa-mi-te avlo s'a-
flai două-șpre-ce pui de zēpe, de curându fētați, și
mā'sa venite să le-adeuă de mănecare:

— Vai de noi, mamă, c'ar plecatu l'ast. Dōmī-
nētō și ne-ar vīdatu pīn'acum. Nu mai putemē de fō-
me.

— V'amū vīdatu, maică! vīta-v'arū tōte relele! / cā,
treccūdu pīn gradina și pe la casele 'mpīrōtescī, amū gā-
sīlū vāicte și plāngere mare.

— De ce, mamă?

— Fiindū că Fetu-frumosū a călcatu cu piciorulū în
br'unū briciū cu două-șpre-ce limbi otrāvite: de durerea
și țipetele lui i-se rupe inimă ~~cū~~ omulū. Tlu jeluai
pārinti, tlu jeluai slujitōri, tlu jeluai tōtā suflarea,
c' Imānda ~~l'ar~~ a plecatu dupā verburī și buriceni-de
lēcū, cā tlu rebese cu ochi dīn capū.

— S'o să mai arbā lēcū, oă o să pīerā?

— De, maică!.. Cum grū lucrū! Otrāvā cu otrāvā
se scōte, și la tlu nu e otrāvā dīn verburī. Numai de
s'arū pīncepe cine-va să gāsiscā două-șpre-ce frati, i'a
casa ca voi... feri-v'arū sferitulu!.. să le lare capetele

12886/143

Muzeul
Literar
Român

cu câte-ua pară de argintu, să puiă câte-unu de fic
~~ce rana și numai așa~~ capulu și rana, capulu și
 rana, și numai așa aru pute' să se vindecă. De
 cui trece prin minți una ca asta și come d'ntre d'neni
 p'ote o fi scind'o!

- Tote bune, mamă, de' noue nu ne e destul, că
 ce ne-ai adusă de mâncare? mai nimic!

- Plecu îndată să ve' mai crești ceva. Fiți cu
 minți și nu criți ~~de' fară, să nu ve' afla cine-va,~~
^{scorbă culcușulu' vostru,}

Stătu-i fu Smandei, p'ine sa ^{plecși} se ducă se p'oi'ca.
~~Stete puțin pe loc și,~~ când o vedu depărțându-se,
 scose două spre-țe parale de argintu, soia cu de de
 dințele de capetele elor două spre-țe pui de șirpe, le
 infășură bine 'n foți și fuga 'nt' unu suflatu a-casă.
 Așa 'mbrocata și prăfuită de drumu, ^{alergă} se duse d'a-șep-
 sulu la Feti-frumosu, care se svireolia 'n ghiarele
 mortii.

- Cum iti mai e, draguță? Totu te dore?

- Mam' călugărită, dă-mi vr'unu ajutoru, că
 nu mai potu.

- Nu te da nezezulu, c'ai să te vindec!

- Nu mă mai vindecu, mam' călugărită, se ve-
 de c'asia mi-a fostu scrisu mie: să moru liniertu și 'n
 chinu cumplite. Chiamati-mi sevrasta, chiamati-mi
 părintu, că mi ese suflatu...

Pe cându vorbeai ast-felu, ea 'lu deslegase, și un-
 de p'neca capulu de șirpe se vindeca rana, unde p'neca
 capulu de șirpe se vindeca rana. Cându la p'neca p'ote,
 facla ălu d'ra uronă, i-se 'nvenină fața, deschise ochii
 și cunoscu pe Smanda. Duse:

12886/144

 Muzeul
 Literaturii
 Române

- Din grea durere m'ai scapată, main' c'olugări-
tă. Adu să' fi sărută mână, căxx m' ai adusă
le cuire.

Cândă colo, ce săi ve'dă? Pe drăbita lui Iuan-
da, care' și desbrăcase răsă și' și seosese comăna-
culă.

- M'asi fi mirat^{io} ca alt- cine-va să te 'ndrăcă
pe tine. Dă cum te-ai luminată Dumnezeu și
cu ce m' ai alinată suferința?

- După ce te'i face bine, m' ai uă- Iată să nu
omori pui de șirpe, că dintr' onșii fi- se trage
vindicarea!

Peste puțină Tătu-frumosu se tărădă cu
sotulu. După multă m'ărită că seapase din gura
morții, hotărî veselă și zăfetură de două- spre
-ce zile, după numirele ranelor.

Fata cu patru ochi a Crivătoiei, trimisă de
sa să ^{șpionse} ~~trădă~~ cu ce alaiu rugăpă pe Tătu-frumosu,
su și locu de și plânsete și lucrămă găsi sunete de cim-
păie și de lăute. Iute se 'ntorșe a-casă, să spuică ce
ve'dute și de de-parțe:

- Mamă, ~~mamă~~ nici nu' fi brece prin m'ă-
te! Inchipiesce' fi cu l' a vindecată d'ăsa! În
locu de boce și întristare, amă găsită chroste,
mese și jocuri...

- Ah!..

Și Crivătoia cădu m'ărtă, că de neapă și
plesăse fierea' n'ăi onșă.

Nu mai ~~asta~~ ^{ast. felu} scurpura de furca smediceii. Si
 I'atunci incepura sa traiesca si ei fara griji, de
 n'oru fi traindu si astazi.

Et io' necalica p' un sea
 si ve spusel' mnea. vostri' astia;
 I'oiu necalica p' un pirus,
 nu la mai sfirsescu pen' la diua!

12886/146.

Herculesbad. 17 Augustu. 1898